

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пом.
Конто почт. шл. 143.322.
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів. —
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 300 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацкій 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

На МИКОЛАЯ На ЯЛИНКУ
„ФОРТУНА НОВА“
повідомляє українських громадян, що з огляду на те, що цього року не веде власного skleпу — відступила до деталічної продажі свої Миколаївські і святочні вироби Нар. Торговлі в Ринку і фірмі п. Івана Дейнеки при вул. Руській ч. 1.

Розмови на Замку.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава. 13. грудня 1929.

Пишучи в останньому дописі про димісію уряду д-ра Світальського, ми згадували, що це був дивний уряд — в дивний спосіб прийшов на світ, дивно урядовав і небуденно зійшов із світа. Пишучи про нинішню кризу кабінету треба на першому місці теж саме зазначити, що ця криза — неподібна до попередніх, дарма, що різні вони вже в Польщі були й усієї чудасії виявляли.

Сьогодні рівно тиждень, як кабінет д-ра Світальського дістав заяву недовіри, висловленою просто, нечуваною у парламентаризмі яскравою безпосередньою формулою спеціального внеску. Сам отой спосіб провадження уряду задокументував гостроту кризи і — послідовно — потребу чимшвидшої її розв'язки. Тимчасом ось сьогодні день минає, а шостий від офіційного прийняття димісії уряду, а не тільки нового уряду не видно, але й назовні атмосфера така, ніби нічого не сталося: адже щойно на 16. ч. м., себто на десятий день кризи уряд заповідає лінні, 13-го, велику різничу конференцію з участю прем'єра, кількох міністрів та всіляких фахових „сфер“. Мало того. В міжчасі димісіюновані вже та лише тимчасово виконуючі свої обов'язки міністри оголошують у пресі отверті листи і статті та заповідають прилюдні відчити — на тему останніх двох засідань сойму, підчас яких отримали заяву недовіри! Це надмірно довге тривання кабінетової кризи дивує всіх тому, що чейже одним із найчастіше повторюваних закидів під адресою „передтрампової“ системи правління було ніби авторитаризм, який годі було негайно поладнати. Тимчасом пригадуємо собі, як ось напр. після димісії уряду Скінського й перед приходом в останнє до влади Вітоса, наради над поладнанням кризи тривали у соймі та Бельведері (тодішній резиденції президента республіки) буквально днями і ніччю: концепції падали й виливали, а проте всякий відчував, що існує багаторічний мершій покинути з кабінетною провізорою і що існує свідомість аномалії положення.

І нині йдуть наради. Не в соймі, де вють пустки, а на Замку, у президентів Заїніційованих цих нарад було одною з чергових несподіванок. Повернено гей би до традиційного не „передтрампового“, але взагалі парламентарного значення, що голова держави перед поканканням нового уряду комунікується з лідерами парламентських клубів, передовсім опозиції, парламентський клубів, передовсім опозиції, яка останній уряд провалила. В даному випадку, що-правда, порядок і система нарад трохи інакші. Спершу президент відбув нараду з марш. Писудським та мін. Пристором, після того з лідерами клубів — по величій цих останніх. Запрошено теж на Замок усіх голов усіх клубів виключно з п. Смуліковським, формальним головою т. зв. „революційної фракції“. Лідера „Ліста“ Вітоса й лідера жидівського кола Грінбави не запрошено мабуть з огляду на яскраву фірму їх персон; поіменне запрошення дістали зате з „Ліста“ посол Домбський, а з жидівського кола — Розмарин. Цей останній, зачуваємо, був спершу навіть досить збентежений цим запрошенням, але трудно: у політиці чоловіка всяка доля стрічає! Не запрошено зовсім каю-бач українського, білоруського й німецького.

Найdaleше до дня 25. грудня ц. р. мусите викупити в „ДНІСТРІ“ свою будинкову полісу на 1930 р., бо якщо цього не зробите, забезпечення Ваших будинків по закону перейде в цілості до ПЗУВ.

Здегковаження цього останнього дуже знаменне: адже послані німецького клубу Віль та Урта у своїх смирих деклараціях покликувалися мало не на кости вірних пруських ляндекнехтів, а сам п. Навман, голова клубу, був чейже один з перших і дуже нечисленних, які телеграфічно згодилися на відому неадійснену конференцію з прем'єром Світальським і є відомим прихильником політики посла Раушера включно з останнім німецько-польським ліквідаційним договором!

Розмови з послами скінчилися. Вони окутані тайною. Відомо лише, що представники центр-лівих партій зайняли одностайне становище, що всі вони складали наприкінці на руки президента писані заяви і що про ці розмови має видати комунікат цивільна канцелярія президента. Сьогодні розпочалися розмови з позасоймовими діячами. З них перший повинні 4 години перебувати у кабінеті президента б. прем'єр Бартель зі Львова. Хто даліше на черзі, коли з'явиться комунікат і коли взагалі буде доручена місія творення кабінету — це все є низка невідомих.

Нам адається, що комбінації на тему особи будучого прем'єра є цілком байдужі, що це цілком другорядна справа. Фактом є, що як довго владу в Польщі зберігає у своїх руках

Заходом „ЧОРНОМОРЦІВ“
Красне Т-во Охорони Дітей і Опіки над Молодім улаштує дні 18. ч. м.

СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКИЙ ВЕЧІР

в салі 6. Офіц. Касина (Фредри ч. 1).

Початок в 21-й год.

Вступ на запрошення, які можна дістати у пластовій доповіді (вул. Бляхарська ч. 11/1) в год. 17—19. 1927-1-1
Марш. Писудський і цієї влади не зрікається, справді нічого у ситуації не зміниться. Без огляду теж на особу будучого прем'єра — чи буде це „миролюбивий“ п. Патек, Бартель, Магнусевський чи ген. Сосновський, чи „войовничий“ полк. Пристор — „система правління“, про яку вічно кричить польська опозиція, як про камінь преткновення для співпраці з урядом, останиться та сама. І тому сьогоднішня криза, це лише перехідна стадія, це провізорія, у якій велику роль грають такі другорядні моменти, як напр. довше чи коротше тривання бюджетової сесії, можливість одержання бюджету при недотриманні соймом конституційних речниць і т. д. Остаточно мусить прийти до розв'язання сойму і розписання нових виборів, або розв'язання сойму... без розписання виборів. І тому, коли нинішні розмови на Замку у висліді не дадуть одної з той альтернатив — вони не мають суттєвого значіння, — не має суттєвого значіння ані те, хто у нарадах на Замку брав і ще братиме участь, ані хто після них буде іменованим головою нової ради мін-стрів.

І. Келрин.

Московська політика супроти „самостійної“ УСРР.

Навіть Петровський жалується на політику Москви в бюджетовій ділянці.

На бюджетовій сесії Центрального Виконавчого Комітету СРСР у Москві промовляв 4. грудня ц. р. представник УСРР Петровський. Він між іншим жалувался, що союзний Раднарком, Держплан та інші центральні московські установи не здійснюють передбачених планів господарки на Україні. „Ось наприклад — казав Петровський — тепер порушують питання про найбільший видобуток металу. Усім відомий наш металевий голод. Богато підприємств, великих заводів часто стоять, бо бракує металу. Але чому, скажімо, нема криворізьського металургійного заводу, що його згідно з планом треба було вже збудувати?“

Найцікавішим уступом промови Петровського був той, в якому він говорив про скреслованні й зменшуванні позицій бюджету УСРР Москвою. Цей уступ наводимо за „Пролетарською Правдою“ з 5. грудня ц. р. у цілості. Ось він:

„Я мушу — говорить Петр. — тут заявити деякі претенсії щодо українського бюджету. Ми його склали приблизно в 650 мільонів карбованців, але нам його не затвердили. Працювали ми очайдушно, скорочували кілька разів. Кінець кінцем, склавши його в сумі 547 мільонів карбованців, невеликі суми, а тут його нам скоротили до 507 міль. карб. Ми не справимося із тими великими паялами та завданнями, що їх покладають на Україну, коли бюджет не затвердять у тому розмірі, який ми вам подали. Подам один приклад, що доведе справедливість українських вимог. Коли вилати цілий бюджет, як він є по всіх республіках, і розподілити на душу людності, то в РСФРР (російській республіці) на душу припадає 20 карб., у Білорусі 25 карб., у Закарпатті 30 карб., Туркменістані 48 карб., Узбекістані 31 карб., а в УСРР — 17 карб. Мало! Отож, колиб нам дали те, що прохали, ті 547 міль. карб., то ми тільки зрівняли би в російському федерат. республікою (РСФРР). Особливо це треба зробити тому, що проблема піднесення господарства на Правобережжі України, в прикордонній полісті, треба розв'язати. А живуть у нас там дуже бідно. Властиво, наші претенсії невеликі. Подивіться на контрольні числа на 1930 р. й ви там побачите такі дофінансові події України з іншими кон-

інами. Подивіться на контрольні числа: що там забезпечено для промислового розвитку таких величезних міст як Київ, Одеса, де є 450 до 500 тисяч людності? Ви побачите там порожні місця (Голос: Так, порожні місця!).

Ми вимагаємо уваги до цього питання (голос: Це справа Укр. ЦВК-ту!) Ні, не справа Українського Центр. Виконав. Комітету, товариші; коли ми порушували цю проблему, то до нас приїздили комісії радянські, партійні, і вони виставляли такі числа допомоги, що в 4—5-єро більші від наших. Коли ми провалили 23 мільонів на відбудову господарства в прикордонній смузі, то радянські комісії, що приїздили до нас в центр, ставили 100 мільонів. Ми не претендуємо на сто мільонів, але дайте нам те, що ми включили до свого бюджету.

Це саме треба сказати і про культурну революцію. Коли ви не збільшите асигнувань до бюджету, то ми не зможемо виконати ті кадри, що нам потрібні для розвитку промисловості на Україні. Маєте на увазі, що не докоряють вам, а хочу сказати: Україна дає 70 проц. металу. Ви знаєте, яку роль ми відіграємо щодо вугілля й цукру. Вісімдесят відсотків цукру дає Україна (і тому на Україні цукру нема! — Ред.). Всю цю багатоту промисловість треба обслуговувати. А коли ви не збільшите нас потрібними коштами, то як ми зможемо працювати?“

Хто уважно і акуратно перечитав повний слова Петровського, що в головному ВУЦВК-ту, тому ясною стає політика Москви супроти України. Хоч як делікатно порушує ці справи Петровський, то всеж і йому та йому подібним надала московська політика викорочування господарських потреб України. Інша річ, що Петровський не говорив вальденського почуття якогось національного патріотизму. Ні! Він тільки дуже просив, щоб підняли бюджет, бо інакше Україна не зможе приєднатися із того континенту воєнних достат, які на неї налягають. Це виключно рахунок виробів його таким речником бюджетових прав України. Він цілком не протестує ні проти того, що в Україні виводять майже весь цукор, сирінець, хліб, метал, вугілля і т. п. Це для нього цілком природне явище. Піднявши бюджет ві-

хоче тільки забезпечити собі дальший хід справ-
ної експлуатації українських багатств для Мо-
скви і більше нічого. І не вважаючи на все те, є в
нас такі, що кажуть: „УСРР є „самостійною“
республікою“, або твердять: „перед Україною
великавська розвигнаюча тенденція в державно-по-
літичному відношенні“. Дивно гарні розвигнаючі
тенденції — нема що й казати!

3 українського життя в Румунії.

Промова сен. Залозецького у румунському сенаті.

Сенатор Д-р Волод. Залозецький з Україн-
ської Нац. Партії виступив у бухарестському
сенаті дня 5. ц. м. гарну й добре обдуману
промову в справі української викладавчої мови
по школах в місцевостях з українським насе-
ленням. У своїй промові виклав він яркими
словами весь гніт і обман дотеперішніх румун-
ських правительств. В імені демократії, спра-
ведливості, чесності з собою, в імені людяно-
сти й довіри та любови народу, в імені мира і
спокою закликав бесідник правительств спо-
винути ділами, а не словами свої обіцянки. А до-
ки це станеться, доти тринна промова не для
нас і ми не для неї. Ударами заліза силалися
грімкі слова його промови на слухачів і зроби-
ли велике враження.

„Беруть нас на сміх!“

Під таким заголовком пише черновецький
„Рідний Край“: „Беруть нас на сміх, висилаючи
урядовців зі шкільного ревізорату по україн-
ських селах і предкладаючи нашим людям до
підпису нібито просьби за введенням науки у-
країнської мови. А в тих нібито просьбах дя-
кують підписані правительству за те, що шко-
ла вчить їх дітей румунської мови. Попри це
підписані просять, щоб учнів їх дітей по 2 год.
тижнево й української мови. Адже румунська
національно-цараністична партія обіцяла нам,
як ще була в опозиції, і ще й тоді, як прийшла
до влади і просила наших голосів, що вона по-
верне незаконно скасовану по школах україн-
ську викладавчу мову. А тепер, коли партія при-
владі, крутить вона нами так, як іще жадна пар-
тія не крутила. Та прийдуть іще й кандидати
по голоси до нас! Досить нам того дурисвіт-
ства! Не давайте зловити на вулку румунському
національному правительству!“

В дальшому „Рідний Край“ подає приклади
такого фальшування волі українського населе-
ння, висиланнями румунської влади і закликає
українське населення не підписувати ніяких
аяв, що їх підписують йому румунини. Подібні
заклики читаємо щодня також у „Часі“.

Д-Р ВОЛОДИМИР БЕЗУШКО.

Англіїці про Карла XII, Мазепу і Петра Великого.

Перебуваючи цього літа в Лондоні, я і в тім
короткім часі допущувався зв'язків у минулому
між Англією і Україною, а в розшукуванні їх на-
дибав передовсім на численні взаємини між Ан-
глією і Польщею в Росію. У новітніх часах такі
взаємини у нас були найбільші за Хмельницько-
го і Мазепи і тому на ці часи звернув я свою ува-
гу. Про Хмельниччину згадаю іншим разом, а
тепер подам ті подробиці зв'язків з полтавським
бою, які містяться в „Кореспонденції Гвіттер-
са“), в відділі рукописів „Британського Музею“.

Я приємно був вражений коді, віднаходив
схожості між історичними посталями і тими, які
нам амальював Богдан Лепкий у своїм творі.
Не їде тут про правду історичну, бо така не є ви-
магана від мистецького твору. Мистецький твір
— як відомо — не сміє тільки вражати нашого по-
чуття дійсності. І цього в творі Богдана Лепкого
немає. Є у нього джерельне знання постатей, які
він зобразив. І цей факт дуже багато промовляє
за його твором. Якщо деяким багалосбю ско-
ладезованню твору (бажана було би й таке видан-
ня), так твір у теперішній формі апелює до біль-
шої кількості читачів, а цього моменту не треба
у нас легковажити. Прикмети, які знаходимо для
Карла XII, Мазепи і Петра Великого в листах
Гвіттерса, англійського посла при дворі Петра
Великого до Бойла, секретаря англійської коро-
леви Анни, віднаходимо і в трилогії Богдана
Лепкого.

У листі Гвіттерса до Бойла з 27 (ст. с.) чер-
вня 1709. сказано, що Мазепа пильнував табору
в часі полтавської битви, з чим і справився як-
найкраще, перепроваджуючи в знаменитий спо-
сіб вбивот, про що довідуюся з пізнішої коре-
спонденції. В пізнішій капітуляції шведів Мазе-
па ніпричїм, бо в самім відвороті прийшло ма-

Приступлення Злучених Держав до Міжнародного Трибуналу в Газі.

Париж, 11. грудня 1929.

Дня 9. грудня ц. р. підписав у Женеві шар-
же д'афер Злучених Держав Північної Америки
містер Клівленд Моффат статут Міжнародного
Трибуналу Справедливості та цілу низку
протоколів у справі приступлення до нього
Злучених Держав. Подія ця важна не тільки з
юридичного погляду, але й з погляду відно-
шення Злучених Держав до європейських справ
та до Союзу Народів зокрема.

Варто згадати кілька словами про істо-
рію цього Трибуналу. Ідея створити інтерна-
ціональний суд дуже давня і не можна шукати
її початків у найновіших часах, як і помилою
булоб добачувати у Вільсоні першого автора
канцелярії „Союзу Народів“. Та мимоволі ці
два поняття тісно злучені із собою. Правдива
спілка народів вимагає логічної консеквенції:
полагоджування всіх спірних справ перед фо-
рум, якого рішення мало бути обов'язуючим.
Ось тому й ми бачимо у всіх теоретиків концеп-
ції „Союзу Народів“, починаючи від Pierre Du
Bois у XIV. столітті аж до Вільсона включно,
сполуку двох понять — „Союзу Народів“ із
„міжнародним трибуналом справедливості“.

У гаській трибуналі із 1899 року бачимо
тільки лісту суддів. Трибунал є доривочним,
існує тільки в разі спору, а саме скликання
суддів до Гаги, розкинутих часто по різних
краях світа, мало своїм природним наслідком
надзвичайну повільність процедури.

Підчас гаської конференції в 1907 році
основано на внесення Злучених Держав трибу-
нал т. зв. La Cour de justice arbitrale, трибунал,
який задля конфлікту щодо іменування суддів
не мав ніякого практичного значіння. На осно-
ві проекту цей трибунал мав складатися із 15-ти
суддів. На конференції брало участь 45 держав,
у тім числі 8 великодержав. Кожна із тих вели-
ких держав домагалася постійного представни-
ка — лишилися отже всього 7 вільних місць
на 36 держав. Вкінці конференція впала на „ге-
ніальну“ думку — рішено оснувати суд, а спосіб
вибору суддів замовчано.

Оконечне вирішення прийшло щойно після
оснування Союзу Народів із покликанням до
життя т. зв. „La cour permanente de justice in-
ternationale“ в Газі. Тільки організація Союзу
Народів зуміла погодити інтереси та амбіції
малих та великих держав. Сьогодні кожного
суддя вибирають сходили Союзу Народів, де
заступлені всі держави, та Рада Союзу, де
вплив великих держав є переважуючий.

Цей трибунал, хоча так тісно зв'язаний із
організацією Союзу Народів, є зовсім самостій-

ною інституцією та проявляє свою діяльність
поза межами Союзу Народів. Однак зрозумі-
лою є ця резерва, з якою підходять Злучені
Держави Північної Америки до цього гаського
трибуналу — вірні своїй національній традиції,
заснованій у доктрині Монро.

День 2. грудня 1823 р., коли-то президент
Монро протестує у сенаті проти окупування
території Аляски Росією та проголошує, що на
будуче територія Америки є замкнена для всієї
чужої колонізації, є історичною подією в жит-
ті Америки не меншої ваги від проголошеної
американської самостійності у дні 4. липня
1776 року. Ця доктрина про політичне замкнен-
ня американського континенту дозволяє Злу-
ченим Державам розбити заходи Іспанії на ві-
денським конгресі, щоб зорганізувати Святий
Союз в обороні загрожених еспанських коло-
ній в Америці. Ця сама політична доктрина ве-
дить Злученим Державам у 1898 р. виступити
збройно проти Іспанії в обороні Куби, яка ре-
волютується. В імя цієї самої доктрини виступа-
ють Злучені Держави у світову війну, а Вільсон
домагається у своїм маніфесті погодити теорію
невмешування Америки в політику інших ко-
нтинентів принципом святого обов'язку Злучених
Держав боронити загрожені права демократії.
І ця сама доктрина веде до опісля Злученим
Державам після розбиття Німеччини не рати-
фікувати версайський договір та залишитись
поза межами Союзу Народів.

Політика Союзу Народів від часу оконч-
ної відмови Злучених Держав увійти у члени
Союзу була спрямована на те, щоб дати цій
заморській могутності той поміст, по якому
вкінці вона моглаб увійти як дійсний член до
Союзу. І цією авангардою міг би бути саме між-
народний трибунал. Безперечно, проблема дуже
складна, а домагання Злучених Держав у справі
приступлення їх до міжнародного трибуналу
починаючи від декларації президента Гардінга
в 1923 р., можна зясувати коротко ось як: Злу-
чені Держави домагаються на-рівні з усіма дер-
жавамі рівного права у виборі суддів, без їх
згоди не вільно змінити статуту цього трибу-
налу, міжнародний трибунал не сміє видати
„правної поради“ в ніякій справі, в якій Злучені
Держави добачувалиб виключно їх інтереси;
приступлення Злуч. Держав у ніякій мірі не
зобов'язує їх у якій-небудь kwestії, що виплива-
лаб із версайського трактату та вкінці святе
проголошення, що участь Америки у цім три-
буналі в нічїм не нарушує доктрини Монро.
Зокрема Злучені Держави застерігаються, щоб
всі ці їх домагання мають бути признані окре-

буть до хвилювання непорозуміння між ним і Кар-
лом, що також найшло свій відгук у Гвіттерсо-
вій кореспонденції.

Якже пояснення програві під Полтавою?
У листі — Полтава 9 (ст. с.) липня 1709 — Джейм-
за Джефріса, англійського посла при Карлі XII,
до Гвіттерса з проською інтервенції для нього,
полоненого під Полтавою, знаходимо таке пояс-
нення: „Багато причинилося те, що король лег-
коважив собі ворога, але передовсім завважило те,
що король не хотів слухати ради своїх дорадни-
ків, які, як я Вас запевняю, були за веденням
війни іншими методами“.

Гвіттерс з вісткою про поразку під Полтавою
зараз поспішив аложити бажання „пресвітлому,
наймогутнішому цареві“, висказуючи свою ра-
дість з тої нагоди, зазначаючи вічну згоду між
краями, які не мають ніяких спірних інтересів
(Лист його до царя з 8 (19) липня 1709).

Отримавши вістку про капітуляцію шведів
і козаків, Гвіттерс зараз пише про це Бойлові
(20 (31) липня 1709), зазначаючи своє здиву-
вання, що іспанські тисячі шведів і значне чи-
сло козаків, по переході Мазепи і Карла за Дні-
про, скапітулювали перед Мемшкіном, який мав
тільки дев'ять тисяч людей. Скапітулювали без
ставлення опору і це Гвіттерсові потвердив
пруський посол при Карлі XII, Катзерлінг (там-
же ст. 293). Це саме здивування підкреслює Гві-
терс у листі до Бойла з 8 (19) вересня 1709, під
враженням слів заглавного посла Джефріса, для
якого також чимось нечуваним була ця капіту-
ляція найлішого війська, як він його називає.
Правда, ця армія в відвороті загнала не потріб-
но в дуже невідгідне місце, де брак дерева на по-
роми і мости для переправи, але воєнки всетаки
хотіли битися. Бачимо яку величезну роль віді-
гравал деспот Карло XII., не стало його, все
пропало.

З листу Гвіттерса до Бойла, з 10 (21) серпня
1709 довідуюся, що Карло XII. в Мазеною в
Очакові. Король мав виробити дозвіл у баші для
посланця в Швецію. Вістак Карло сам хотів на
цей дозвіл їти в Швецію. Його переловлено і на-
зад вернено в Очаків. Короля і Мазепу поставле-

но під сторожу двісті турків. „Що торкається
Мазепи, то баша прирік видати цареві його і його
сторонників, як зрадників, а також не дозволив
йому замешкати в місті. Баша руководився тим,
що це тяжка провина, що Мазепа не хотів в задо-
воленні проживати в своїх багатих палатах. Коли
царський капітан піддав баші думку, що М. мо-
же в уборанні укривати отрую, щоб при нагоді по-
вбивати себе життя, так його докладно перегля-
лено. Однак дарма, що капітан конче бажав стрі-
нути Мазепу, на це йому не дозволено, щоб не
наліс шкоди старому джентельменові.“

Англійський уряд мабуть дуже цікавився
долею Карла і Мазепи. На це вказує нам часта
кореспонденція англійського посла до секретаря
королеви, саме в тій справі. Поміняю менше ва-
жні агадки, а подаю виїток з листу 1 (12) ве-
ресня 1709:

„Шведський король і Мазепа мабуть даль-
ше в Бендерах“ (куда їх перевезено), але тепер
і ними „на спеціальне і повторене доручення Пор-
ти“, дуже добре поводяться, так, що пропала вже
надія на видачу Мазепи. Король ще там залиша-
ється, щоб вилічитися з рани (о. сіт., ст. 348).

Як читаємо в листі англійського посла в Кон-
стантинополі до графа Сандерленд (28/VII 1709),
то король Карло і Мазепа робили заходи, щоб
втягнути Туреччину в війну. Там також читаємо,
що цар бажав аяклучити вічний мир з Портою,
вимагаючи рівночасно задержання Карла і вида-
чі Мазепи, як бунтівників. Однак везир постано-
вив не задержувати Карла, ані не видавати Ма-
зепи.

Під датою 20 (31) жовтня 1709 повідомляє
Гвіттерс Бойла, „нажуть, що в початок вересня
помер у Бендерах старий генерал Мазепа і що
король Карло ще там, бо не вилічив рани“. Смерть
Мазепи (20 вересня) потвердив Гвіттерс у листі
з 24 жовтня (7 листопада) 1709. Про короля в
тім листі сказано, що він ще не вилічився з рани
і що турки поводяться з ним з найбільш можли-
вою вишчливістю, віддаючи йому належні почес-
ти.

(Докінчення буде.)

ним протоколом усіми членами Союзу На-
родів.

Короткі телеграфічні вістки з Женевы по-
казують, що компроміс удалося досягнути, ком-
проміс, який майже в цілості акцентує дома-
гання Злуч. Держав. У найближньому часі аме-
риканський сенат мотиме ратифікувати довер-
шене порозуміння.

Сам факт згоди Злуч. Держав приступити
у склад міжнародного трибуналу вводить їх
у хворобот політичних проблем Європи —
а доктрина Монро дала черговий доказ своєї
гнучкості. Та мабуть саме в цьому й уся велич
цього „golden rule“ американської нації.

Д-р Ю. Студинський.

На шкільно-освітні теми.

Із шкільних містерій.

З джерела, близького урядовим кругам, зві-
щуємося, що в багатьох радах шкільних повітових
та у їх інспекторів прийнялося правило, що коли
яке там допустить у випіткових випадках яку у-
країнську учительську силу, то назначають її
звичайно до польської школи, а до українських
і т. ав. утравістичних шкіл надають учителів
польських. Ціль цієї тактики очевидна. Учителі
(ж) українські (ж) мусять у польській школі у-
мержувати польський хід науки, бож щось інше
там неможливе. Зате польському учительству
лишається вільне поле до повного польщення у-
країнських або утравістичних шкіл. Так зава-
жують нині на долі нашого шкільництва не пра-
вила педагогії, але головну роль грає — воєну-
єч всякія педагогії — чиста політика.

На цьому таї дотується в цілм краю майже
всімівірні річі. І наше громадянство стоїть су-
проти того загального безправства безрадне. Воно
не має в радах шкільних повітових, де шкільні
справи полагоджуються в першій інстанції, ніяких
заступників, що могли б боронити його прав.
А всякі відклики до вищої влади є нині безви-
сладні, бож протнукраїнський напрям (де власне
в торі).

Однаке в цих тяжких для нас відносинах ли-
шила нам ще одна дошкина рятунку, а саме
релігійно-обрядове призначення школи. Бож на-
значення школи є не тільки подавати дітям науку
і знань, але велике значіння має там і релігій-
но моральне виховання. А це вляється тісно з
Мрядом і церквою дітей. Отже з огляду на те,
повинні до наших шкіл надаватися такі учи-
тельські сили, що відповідали би тім цілям: що
могли б нашим дітям проводити рідні молитви,
проспівувати з ними обрядові пісні, вести їх на
церковні богослуження і давати їм там потрібні
вказівки. А цього важкого завдання не в силі ви-
конати учителі чужого обряду й народности. То-
му громадне насилання до наших шкіл чужого
учительства є на ділі тільки ширенням серед на-
шої молоді, а відтак і населення, духа безконфе-
сійності. Бо хто не дає позитивної релігійної мо-
дали, той несе в практиці негацію духа і інде-
ферентизму, а вслід за тим і безрелігійності.

З огляду на вагу виховання молодого поко-
ління мають церковні ординаріати правний го-
лос у справах шкільництва і можуть наглядати,
як релігійне виховання шкільної молоді веде-
ться. Тимто і мають їх делегати у шкільних
радах обов'язок уважати, щоб до наших шкіл при-
значали учителів для них відповідні, себто греко-
католицького обряду. Ми віримо, що ці делегати
уважатимуться за тим, але з усього видно, що їх
старання не мають ніякого успіху. Здається, що
роблять це в надто чемній і „рукавичковій“ фор-
мі: а стоючи одинкові в шкільних радах, бувають
там перегодосовані і тому рішенню мовчки підла-
гаються. Однаке проти такого насильства треба у-
живати постріпної зброї: і коли чемні й розумні
представлення не помагають, то наші делегати по-
винні братися до інших засобів, на які закон по-
зволяє. Зокрема вони можуть у найближчих спра-
вах закладати на засіданні ради свій протест до
Кураторії („догум сепаратум“), вносячи його (до
кількох діляк) на руки преюдії ради та ще й мо-
тируючи на письмі. Такий протест має той наслід-
ок, що адержіве некорисну ухвалу ради аж до ви-
рішення Кураторії. В надзвичайній випадку мо-
жуть вони після неприхильного вирішення Кура-
торії відкликатися ще до Міністерства. Певно, що
такі наважитися нам корисного вирішення у кож-
ній випадку і можна бути на це приготувані,
що відповіли виглядати бути часто некорисно,
але досі так оправдані відклики повинні мати
свій успіх. І колиб такі відклики були вношені
на всі довершувани безправства громадно, то му-
сли б звернути увагу міродатних чинників на
анормальні наші відносини і спонувати їх до
якіхсь реформ.

До цього додає, що ординаріатські делегати
мають право, як і всі члени ради шкільної повіто-
вої, аннужувати народні школи, свого повіту, пі-
знаючи їх стан і (не роблячи дотичним учителів)

особисто ніяких умас) уживати своїх спостере-
жень до дальшого урядування.

Правда, що та праця, а особливо боротьба з
безоглядними протипричинами в шкільних радах є
для дотичних делегатів дуже немала і припра.
Але парма! Хто приймає цей обов'язок, той пови-
нен його в ім'я вищої цілі, для справи нашої віри
і першви, належно сповнити. Інакше нехай не бе-
реться до того діла!

В останньому часі довідуємося, що після то-
го, як надужиття на шкільній ділянці вже дуже
зросло і викликає загально прикре враження в
нашій суспільності, після того, як українські
місцевості засипуються плямиво чужим учи-
тельством, а навіть в багатьох більшевистських
школах нема відної гр.-кат. учительської сили,
вислав львівський гр.-кат. Ординаріат до всіх
своїх шкільних делегатів урядовий запит: кілька
учителів чи учительок гр.-кат. обряду прийнято
там в останніх роках до шкіл, який в склад учи-
тельства після обряду, як ведеться обрядово-ре-
лігійне виховання молоді? і т. д. Розуміється, що
Ординаріатові залежить передовсім на релігійно-
му вихованні в школах, але й той матеріал, що
його він збере, може дати замітний образ того:
якими школи під релігійно-виховним оглядом по-
винні бути, а як це завдання пона у нас тепер в
дійсності виконують.

Педагог.

Продають церковні ікони.

Союз мистців у Відні „Гагенбунд“ разом з ав-
стрійським товариством для підтримки духових і
господарських значини в СРСР відкрили 23 ве-
ресня ц. р. в доміці „Гагенбунду“ виставу старо-
російського мистецтва, під почесною президією
посла СРСР Юрєвєна і 18 відецьких знаменито-
стей на полі мистецтва, яка тривала до кінця
жовтня і стягала велике число відвідців. Якось ро-
сіянка шоденно пояснювала там виставлені пер-
шовні ікони, вивезені в російських церквах і про-
давані „внешторгом“. Були там ікони школи мо-
сковської, псковської і смоленської. Були ікони
чудотворні, міліонами вірних цілими віками як
святість почитані. Тепер вони відуть на під-
держку розхитаного радянського бюджету. Вей ці
ікони призначі аналізми за країні і надаються
до того, щоб їх возити по світі і від чужинців
збирати чужу валюту. Але були і гірші, адебіта-
на менших розмірів. Ті „внешторг“ передав до
„Новой Галерії“ у Відні на виставку і на розпо-
даж. І справді багачко з них лишилось між лю-
бителями старовини у Відні.

А як вслід був добрий, посольство СРСР у
Відні спробувало, чи вдається тут російським
різдявний ярмарок і ось умовинивсь з чотирма
відєцькими мистцями і заключивши з ними
договір вистави знова у доміці „Гагенбунду“
паіріанородніші предмети на продаж. Чого там
нема? Російське мистецтво, ікони, роботи, хустки,
дерев'яна плястка, брокати, пуделка лякові з
малюнками, кавказські вироби зі срібла і емалі,
самопари, всіляка старовина. Відєцькі захоплюють-
ся дешевизною і купують. Навіть не питають, чи
на такий базар відєцьких виробів дозволено би
в Москві?

Піканий інцидент трапився при відкритті
того ярмарку. Відєцькі мистці, що уладжували
домітку прикрасили вестібуль малюнками, якими
наслідували церковні ікони. Коли на відкритті
ярмарку 7. грудня ц. р. прийшов посол СРСР, він
запротестував проти того рода декорації, не тому,
що це святі, але тому, що СРСР загалі не визнає
ніяких святих образів. І не помогли ніякі роз'яс-
нення відєцьких мистців. Треба було окрасу за-
сапонити.

Проти червоного терору.

Літературне Обєднання Молодих „Листонал“
приднується до протесту всього Українсько-
го Народу проти розпаленого червоного банди-
тизму, що поклав собі завданням знищити всякі
залишки української самостійницької державотвор-
чої думки.

осуджує рабське яничарство деяких одиниць,
що „ради ласкєства нещасного“ зішли зі шляху
національного походу і б'ють поплони перед окрі-
павленими чекістами;

завинає все Українське Громадянство дати рі-
шучу відсіч північним гунам з усіх політичних,
культурних та економічних постів, зокрема усу-
нути ці всіх національних встанов пам'ятників чер-
воних парвар.

Рівночасно, склонившись в глибокій лопані
голову перед усіми Мучениками за жовто-блакит-
ний стяг, пересилає їм свій дружній привіт. Ві-
римо, що це тільки мал безсилої агонії і що дні
відлітати вже недалекі!

Львів-город, 10. грудня 1929 р.

Вартовий Антін, Заводоич Роман, Іренко Євген
Ю, Колак Едвард, Курдишч Анатолі, Курдишч
Ірослав, Лопушанський Волод., Марійчин Па-
оло, Ожасич Роман, Черина Іван, Яніа Во-
лодимир.

Нострифікація студій.

(Думки нострифіканта.)

Нашому громадянству відомо, що від віде-
кох ліг поважне число тих, які понизчили студії
на закордонних університетах, вертає до краю
Вей вони, щоб могли відкрити тут зареєт пра-
ці, мусять відбутися т. ав. нострифікацію на поль-
ських університетах. До нострифікації студій го-
лоситься найбільше лікарів і юристів, менше ін-
жнірів. Ті останні звичайно або вступають до
праці в українських інституціях, або закладають
свої власні підприємства. Інакше є з лікарями та
юристами. Вони власне, щоб могли отворити
свої канцелярії, мусять перейти ще нострифіка-
ційний гарт.

З нострифікацією зв'язані не лише страта
часу і життєвої енергії, але також і страта гроша.
Для українського громадянства це позначка
втрата народнього майна, яке через те переходить
в чужі руки. Т. ав. нострифіканти по своїм пово-
роті до краю починають на ново влопотатися
числами на університет, шуканням позичок, щоб
бувше, деякі пухають за протекцією у „опіку-
нів“, щоб тільки прийняли їх, а також, щоб ді-
стати при нострифікації найменше предметів до
повторювання.

Розуміється само собою, що тут і там про-
дється понижувати нашим зломом гідність люди-
ни й українця зокрема. Наслідком того, що кож-
ний робить на власну руку, виходить багато не-
приємностей для поодиноких нострифікантів —
а там далі і для цілого загалу. Спитайте себе, чо-
му це так? Чим мало бачили ми прикладів за
границею, де в обороні спільного інтересу лу-
чнися негайно навіть малий гурток людей у ті-
сний зв'язок з твердою вірою в те, що досягнута
ціль приведе користь не тільки їм, але також ба-
гатьом іншим.

У нас все по старому звичаю, кожний своїми
силами бореться переломити в'язку протити. А пі-
сля невдачі нарікання! Це явище, мимоходом ка-
жучи, є характерне у цілого українського грома-
дянства. Наприклад: вертає багато наших людей
з Америки, де жили зовсім іншим життям. Мож-
наб сподіватись, що тепер будуть жити культур-
ніше, заведуть раціональну, інтензивну господар-
ку, яку бачили, а навіть вели в чужині. Але такі
сподівання надаремні. Наш селянин остане, яким
був. Наш атавістичний консерватизм квітає
там до крові і постей і голі його побутуєся.

Та вернім до справи нострифікації. Ностри-
фікація є анахронизм, пережиток, якого в Поль-
щі дуже точно придержуються, бо обєктом
припорочування цієї законної міри є українці
та жили. Це друга з ряду колода для нашого сту-
дентства. По першом є політика університетських
властей не приймати українських абітурієнтів
на деякі вишлі, головю на медичний. А наслі-
док цього зовсім очевидний: скоро зможе прийти
час, в якому українська суспільність не буде ма-
ти свого лікарського достоту. А чи була досі бо-
дай одна спроба організованої акції проти такої
тактики влади, чи подумало наше студентство, з
який спосіб запобігти лихові. Відповідь на це
питання булаб хіба мовчанкою...

А погляньмо на живі. Іх можевля шодо
університетських студій подібно до нашого. Вони
наслідком „нумерус кляузус“ вивалять поза ме-
жі Польщі та Угорщини. І так з'являє аї стат в
„Берлінер Тагблатт“ з дня 2. XI 1929 в Італії
студіює 1000 живі, в Чехословаччині 500, в Ав-
стрії 300, в Німеччині 300, у Шванцарії та Фран-
ції по 50. Іх одновірці подбали, щоб вони мали
приміщення, відеці столи, підручники та потрібне
приладдя. Окремі мужі доіри контролюють на-
лежне користування життєвською студійною
молодою за кордоном. А у нас? Справу створення
українського університету у Львові відложено
такі українським громадянством, чеська влада
нових стипендій давати не хоче, а д-р Палчиш
є лише одиникий.

Щобі тому всьому зарадити, треба якось над-
чим нашому громадянству подумати та шукати
якогось виходу з цього. Треба створити всекраєву
організацію, аложену ці старшого громадянства
та університ. молоді, яка виробила мінімальну
та максимальну програму нашої шкільної політи-
ки. Необхідно мати евіденцію і статистику нашого
шкільного капіталу.

Чехи, коли ще не мали своєї держави, мали
т. ав. „Народні Ради“, всенародній орган, який
мав до всіх деталей випрацювані пляни май-
бутньої культурної, економічної та фінансової
політики. Створили такої установи на землі
під Польшею є дуже некучор справою.

Нострифіканти мусять приступити до діла
покищо самі та створити організацію, яка мати-
ме за ціль давати моральну та матеріальну допо-
могу для нострифікантів. У Львові мусять в ко-
роткім часі повстати центр, який буде вести всі
нострифікаційні справи, заложити позачисний
фонд, щоб нечасібім діти спромому докінчити
нострифікацію. Думаю, що українські лікарі,

адвокати та інженери приступили до своїх уділів до повичкового фонду, які їм будуть повернені до 10 років. Ризик втрати гроша є дуже невеликим, що тут є палія, що 99% проц. позначок буде повернено. Організація нострифікантив подбає разом з укр. парламентарними репрезентантами, щоб центральні чинники влади унорганізували хід нострифікації, щоб покласти раз на все край всіляким „візам і сеп“ поодиноких нострифікаційних комісій. Далі організація помагає про те, щоб розпорядження міністерства внутрішніх справ в дня 27. VII. 1929. про примус односторонньої практики в шпиталях, не відносилось до нострифікантив, які поклали студії перед виходом цього розпорядження.

Отсих кілька стрічок віддав українській громадці під розвагу.

В Познані, дня 23. XI. 1929.

Д-р Павлів.

Реформи Прімо де Рівери.

Еспанський диктатор Прімо де Рівера підготував нові зміни в своїй політиці. Про ці зміни повідомляють світ декрети, що будуть у найближчих днях затверджені радою міністрів. Є вони у зв'язку з підготовкою до виборів до громадських рад, з поодиноких провінцій і парламентарних. Стара виборча система має бути змінена в напрямку пропорціональним Королівський декрет мав би — як є чутки — дати також право голосування жіноцтву. Має це бути уступка для клерикальних кол, які рахують три помочі жіночих голосів мати великий вплив на вибори. Та з усіма цими питаннями зв'язане одно загальне і найважливіше: Чи уряд заважить скасувати цензуру і дати свободу слова та зборів? На це є дуже мало вигляді.

Новий президент Греції.

Маємо свіжі звістки про причини резигнації президента республіки Кондуріотіс. Сивоволосий адмірал не міг погодитись з прем'єром Венізелосом щодо обмеження будови такої дорогої йому фльоти, з тим, щоб заступити її по рішенні Венізелоса почасти воздушною фльотою. Уже почалась боротьба за місце президента. Уряд ставить кандидатуру Заїмиса, президента сенату. Папанастасіу, що причинився головню до перемини королівства Греції на республіку є за Венізелосом. Тимчасом Венізелос запалає задалегідь, що не згодиться бути „мальованим президентом“ і що не налаштує на це становище, бо має забагато з вдачі Кліманса.

У голосуванні на Нац. Зібранні вибрали Заїмиса президентом грецької республіки 256 голосами. Інші кандидати здобули по кільканадцять голосів. Аграрії адержалися від голосування.

Розстріли на Україні.

З Москви повідомляють, що в Черкасах розстріляно після судового присуду кількох українців за приналежність до тайної української організації, що стреміла викликати повстання проти радянської влади.

„Два дні в соймі“.

Відчит прем'єра Світальського.

У суботу мав прем. Світальський у варшавській Фільгармонії відчит п. в. „Два дні в соймі“. Хоч відчит мав такий заголовок, то він був ген. розрахунком із соймом від першого дня його ставлення аж досі. На вступі сказав прем. Світальський, що два дні сойм. нарад були повчальною ілюстрацією, в якій поганім устрою є Польща. Теперішній сойм це карикатура парламентаризму. Сойм як цілість не існує, це зліпок неkoordinованих відділків без вождя. Деяку вагу до нарад сойму прив'язував прем'єр після елуцій маршала Дашинського, сподівався аргументів проти уряду. Та помилився. Опозиція завжди споралася з бюджетом, висунула недовіра для уряду без слова умотивовання. Хочуть вмотивувати в суспільстві, що Центролів міг би створити уряд, та Центролів це штучний твір. Не вільно вилити уряду, коли тоді його заступити іншим. Говорять про konieczність ліквідації теп. системи правління. Що означає ця ліквідація не кажуть, або говорять усе інакше. Провідники партій нікого не репрезентують. В країні голосять, що до влади дірвалася кліна, та це неправда. В масах нема ніякого неспокою. Опозиція почала вже райтералу. Слова „ліквідація системи правління“ відклали на пов. Умовиною дальшої співпраці уряду зі соймом мусить бути добра воля сойму. Кажуть, що Пілсудський ворог парламентаризму, та він кращий його оборонець, ніж нинішні його оборонці. Він висунув був на становище маршала сойму проф. Бартеля, бо проф. Б. давав гарантії амніції співпраці з урядом. Опозиція сказала, що

на прилаз не може вибрати маршала. Потравивши уряд не мають на совісті нічного зломання конституції в зв'язи із співпрацею уряду зі соймом. Заява недовіра це механічна побіда сойму. Морально опозиція прогала. Давніше опозиція і слухати не хотіла про аміну конституції, тепер говорить на цю тему. Прем'єр розумів, що це політична гра опозиції, але суспільність розумів, що зміна конституції конечна. Ост. два дні в соймі були примірми, що ревизія конституції конечна. Опозиція мала форм. право висловити недовіру, але не мала морального права. Заява недовіри урядові була рівночасно недовіром теп. конституції. До передгравних часів Польща не верне. У партіях правлять божки, вони обривають суспільність, що Пілсудський є зрадником робітників і селян. Коли прем. Світальський тому 10 літ був ад'ютантом Пілсудського, записав собі його слова, що партії не мешають Польщі. Закладають таборів прем. Світальського, що вірять Пілсудському. Мав право помру вірити, коли П. передбачив це, що тепер діється. Партійних божків треба вишести з політ. життя, тоді буде забезпечення перед легководушністю, яка лютувала два ост. дні в соймі.

Довкола кризи польського кабінету.

Проф. Бартель конферувал із мін. Морачевським, Станевичем, Незабитовським, Валеським, Кіном і мін. скарбу Матушевським. Опісля був проф. Бартель на 2-год. конференції у марш. Пілсудського. Веч. зложив прашальну візиту президентові держави, а потім був в Нар. Театрі на виставі пєси „На кінці мандрівки“. Зложив люди висували різні коментарі головню в зв'язи з заголовком пєси. В год. 11-25 проф. Бартель виїхав до Львова. Перед виїздом сказав журналістам, що не прийме ніякої місії.

У суботу був през. Мосціцький на конференції у марш. Пілсудського.

Проф. Бартель каже, що криза скінчиться скоро.

Проф. Бартель після повороту з Варшави в інтерв'ю з представником „Аг. Вєх.“ сказав, що думає, що криза криза польського кабінету скінчиться скоро. На питання чи сойм буде розважаний, проф. Бартель відповів, що на цю тему не розмовляв у Варшаві з ніким, а говорив лише в господарських справах.

40 запрошених на конференцію.

У вівторок 17. грудня, відбудеться в Замку в зв'язи з кризою кабінету конференція 40 представників політичних, господарських, фінансових і промислових кол. Кругляла чутка, що президент запросить теж буаш. прем. Влад. Грабського.

Засідання сойму в середу?

Зачувати, що тому, що криза уряду проволікається марш. Дашинський скличе сойм на середу 18. грудня.

Адв. Торес приїздить до Польщі.

У Варшаву приїздить париський адвокат Г. Торес, відомий з процесу Шварцбарда, обвиняка от. Петлюри. Торес матиме відчит у Варшаві в ін. містах.

„Кінець світа“.

Над рікою Пал на Камчатці впав величезний метеорит. Велика вогнена куля, що розсвідала довкола ясність, упала з оглушучим гуком і вбила глибоко в землю. Стадо реніферів, що було недалеко, згинувло до тла. Метеорит викликав переполох серед місц. людей, бо вірять, що це пророчтво кінця світа.

Велика крадіж у Касі Хорих у Варшаві.

Екзекутор варшавської Каси Хорих Квятковський допустився зі співниками крадіжки на шкоду каси на суму більш ніж 200 тис. зол. Квятковський заїмкасував у мін. суботу в варш. електричні 35 тис. зол. і хотів утікати. Його арештували на зал. двірці.

Присуд на членів ватаги „Чорного Опиря“.

Дня 22. липня в мешканні дозорця при вул. Сошишній згинув від припалкового рева. вистрілу сий дозорця 9-літній Волод. Ковалишин а ранена була наймичка Куширівна. Винуватком убивства був 19-літ. Морочин. Після його арештування ствердили, що він був ватажком ватаги „Чорного Опиря“, до якої належав 22-літ. Дяків і Козловський. Вони мали на совісті більше грабіжницьких нападів. У суботу 14. грудня закінчилася розправа перед судом присяжних: Мо-

роичика і Дикова засудили на пару по 5 літ тюрми, а Козловського на 3 роки.

Події в Волоській церкві.

У неділю 15. грудня в Волоській церкві повторилися події між „руськими“ в українською молодо. Після богослуження присутні побожні стали співати молитву „Боже єдиний“. „Руські“ почали бікати на палиці. Було кількох ранених. Поліція арештувала Павла Рана, абе. експ. академії, Дм. Новосада, студ. філософії, Волод. Колодія, студ. політехніки та Вас. Чермака робітника. Їх виставили до снідчого виллау. Одного раненого Степ. Барановського заосмотріла рятувальна станція.

Вибух гранати.

Дня 15. XII. в польській Акад. Домі при вул. Піярів вибухла граната. А саме слуга Юліан Палух маніпулював із австр. гранатою, якої походження невідоме. Граната відірвала Палухові ліву долоню. Ранений і Палухів брат Йосиф.

Богомолів кинув Варшаву наслідком непорозуміння з марш. Пілсудським?

Льондонський „Обсервер“ подав інтерв'ю з Богомолівим п. в. „Богомолів пояснює, чому кинув Польщу. Непорозуміння з Пілсудським“ Богомолів каже, що кинув Варшаву тому, що стягнув на себе несправедливості марш. Пілсудського. Пілсудський справивши диктатор держави, хоч диктує за кулісами Президент, прем'єр і парламент це його маріонетки. Преса напала на Богомолів оправадано і неоправадано. Положення стало несприятливим, тому уряд СРСР поручив Богомоліву відійти в Льондон. Богомолів зрадів дуже і виїхав до 24 год. Богомолів згодується, що його виїзд викликували вороги для неправдивих сплетень. — Пат певняє, що Богомолів заявив його кореспондентові, що ніякого інтерв'ю з представником „Обсервера“ не мав і вислав „Обсерверові“ заперечення. Досі невідомо, чи „Обсервер“ оголосить це заперечення.

Зі спортового життя.

ЗА ВХІД ДО ЛІГНІ.

Літні. ЛТСТ (Лодзь)—Напшуд (Літні) 2:1 (1:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Варшава, Легія—Польонія 2:2 (1:2).

Краків, Краківія—Легія (Кр.) 0:2 (4:1).

Катовиці, Рух (В. Гайдуки)—Погонь (Катовиці) 3:0 (2:0).

НОВИНКИ

— Український вінок на гробі невідомого французького воєнка. Дня 8. грудня делегація українських учасників війни, зложила вінок на гробі невідомого французького воєнка у Парижі. Зложення вінка відбулося в присутності представників париських офіційних чинників та представників організацій учасників війни інших народів.

— На почесний дар „Просвіти“. З нагоди сян-та „Просвіти“ зложив голова Українського Нац. Дем. Об'єднання д-р Дмитро Левинський сто зол на почесний дар „Просвіти“ через нашу редакцію.

— Львівська хроніка. У молочарні Невяковського при вул. Академічній помер наглою смертю б. австрійський генерал Кароль Фінкель, брат професора львівського університету. — На днях арештовано Герша Бірибавма із Радомя за фальшування векселів підписами свого брата. — При вул. Різнинській Матій Шляга перерізав возом Романа Савку і поранив його. — До шпіхліра Казимира Сокаля на Вулиці закралася злодія, яких власник дому настраивав револьверовими стрілами та примусив до ате-чі, після чого злодії стріляли до Казимира Сокаля та не вічили його. — При вул. Кармеліцькій ч. 8 вибухла пожежа і спричинила деякі шкоди в помешканні Розенталя, після чого її погашено.

— Влаомники у бориславській касі. До канцелярії фірми Корн у Бориславі закралася злодія, розбили огнетривалу касу та забрали 1000 доларів і 10.000 золотих. Влаомників не вдалось відшукати.

— Трагічна смерть листоноша. На станції Годи-Турка під Коломнею, листонош Кароль Матій пороходячи через залізничний шлях, упав під поїзд і був так поранений, що помер у ліжничі.

— Вбивство і грабіж. В Москалівці під Коломнею невідомі бандити напали на Осипа Кабіна і вбили його та зрабували невелику суму грошей. Поліції не вдалось вишукати злощинців.

— „Переразлив об'яви“. Під таким заголовком „Ілюстрований Курєр Подзєнни“ містився

статтю, в якій твердить, що напад на польську стежу під Білою Підляською та стрільнина до польського літака, про яку писала недавно вся преса, є ділом УВО. Редакція того часопису бачить грізне явище у тім факті, що українські саботажисти протягом двох днів двічі виконували напади на польське військо і то при допомозі ручних гранат та скорострілів (?). Біля тої статті поміщено в цій газеті писмо, яке доставлено Головною Управою Т-ва „Школи Людовей“ від якоїсь „Української Команди ім. Богуня в Станиславові“. Це писмо має печатку зі значком гризуба, а зміст цього писма такий: „Згідно з розпорядком Українського Військового Генерального Штабу в Києві (?) жадаємо, щоб Т-во „Школи Людовей“ зліквідувало всі польські школи на українській території, а як ні, то анжика бандо йди за Сян!“ Це писмо має дуже несерйозний характер і ніхто не повірить, що його могли писати грамотні українці, але ця анонімна погроза вистарчає „Ілюстрованому Курерові Подзвенню“, щоб він трубіти на аларм та звертати увагу всего польського народу на небезпечний об'яв.

— Монстрпроцес у Сольноку. У малярським містечку Сольноку почався судовий процес, який не багато памятає історія криміналістики. Судять там 32 жінки за отруєння своїх чоловіків та дітей. Свідство ствердило, що ті жінки отруїли понад 50 осіб. Від кількохнастих літ у містечку Надзрев запримічено що час до часу умирають новонароджені діти, старі чоловіки молодих жінок якоюсь підозрілою наглою смертю при однакових, подібних об'явах недуги. Аж останнього року лікарі ствердили, що тут маєтись до діла з отруєнням. Викопано з могила кілька трунів померлих дітей і виявилось, що кож, що всі ці небішки впади жертвою отруї. По деяким часі поліції вдалось знайти винуватників. Виявилось, що в тім містечку живе стара жінка, Софія Оляг, яка виробляє тайко отрую і продає її жінкам, що бажають позбутись дітей чи чоловіків. Продавала вона що отрую також дітятам, що погрішилися і бажали позбутись дитини. За одну дозу отруї казала собі „тітка Зося“ платити 100 корон. Тепер ця „тітка Зося“ сидить на лаві обвинувачених за виниство кількадесяти осіб, а з нею сидить ще 31 жінок, що купували отрую і вкисали дітей та чоловіків на другий світ. Треба додати, що „тітка Зося“ це жінка з високою університетською освітою, що довгий час проживала у Відні та Будапешті.

— Посади для лікарів в Конго. Експозитура еміграційного уряду у Львові подає до відома, що бельгійське міністерство колоній порішило прийняти на службу в Конго кількох лікарів родом з Польщі. Кандидати можуть вносити подання до міністерства колоній у Бруксели, додучучи лікарський диплом, свідоцтво моральності, свідоцтво здоров'я, доказ закінчення лікарської практики та свідоцтво про знання французької мови.

— Великі бурі над Середньою Європою. Дня 12. XII. в околицях Кракова шаліла велика буря з грозами і блискавицями, після якої впади великі дощі. В Баварії гураган спричинив великі шкоди. Над Віднем перейшла також велика буря, яка тривала цілу ніч. Скорість вітру сягала 110 км. на годину.

— Румунські студентські демонстрації. У Кайзерсбургу румунські студенти вчинили демонстрацію проти малярського режиму в школах і підчас цих демонстрацій прийшло до сутичок між румунами і малярами. В Темешварі румунські студенти здемолювали друкарню малярської редакції газети і поруйнували друкарські машини. Поліція стріляла до демонстрантів і ранила одного румунського студента, а кількох студентів арештувала.

— Російський „Імператор“ переїхав до Франції. Великий князь Кирило Володимирович, який проголосив себе російським царем виїхав з Німеччини до Франції, де думає осісти на аладо. „Імператор“ покинув Німеччину тому, що не міг виплатити податків, які на нього наложив магістрат міста Кобурга.

— Великий комуністичний процес у Варшаві. У варшавським окружним суді розпочався великий процес проти 20 комуністів, який потреває більше як тиждень. Між обвинуваченими найбільше живів у віці 17—20 літ. Деякі з комуністів, які мали бути арештовані і суджені в тім процесі, втікли до СРСР. Між обвинуваченими є йванчичні комуністичні агітатори як Борух Цуккер, Маер Шнігел і Вітолд Томорович.

— Новий бунт в'язнів в Америці. З Нью Йорку повідомляють, що в авбурійській тюрмі вибух новий бунт в'язнів, який спричинив продаж крові. Дня задушення бунту в'язнів вислано військом, яке ужило газів, що викликають свавозні і відсипляють в'язнів. З літаків кидано на тюремні

газові бомби. В бунті взяло участь 1300 в'язнів. Підчас бунту вбито 3 осіб.

— Новий транспорт кольтоністів із СРСР. Дня 11. XII. п. р. через Ковно переїхало 680 німців кольтоністів, що покинули СРСР і вертають до Німеччини. Досі переїхало через Ковно 5053 кольтоністів.

— Напад бандитів на весільну забаву у Буфалло. На передмісті Буфалло в домі Джана Л. Карсона була весільна забава, на якій було 18 гостей. Нараз увійшло до хати 7 бандитів з револьверами. На команду уставились усі 18 гостей і б сауг під стіну і руки піднесли догори. Тоді бандити перешукали всіх за порядком і забрали в них дорожочинності та гроші. Найбільше стратила пані Рей Вен Клаф, бо їй забрали три дуже гарні і дібрані низки правдивих перел, вартості 300.000 доларів. Друга пані Ф. Мец стратила дорожочинності вартості 65.000 доларів. А всі решта гості разом стратили усього біля 40.000 дол. Як бандити влетіли до світлиці, гості сиділи при вечері і приймали напад за жарт. Аж коли один бандит вдарив дві жінки револьвером по голові, стрепенулись і послушались наказу та уставились під стіну. Одна жінка здерла маску з бандита, та цей її так сильно вдарив, що впаа на землю. Після цього бандити наказали всім поклатись на землю і тоді вийшли.

— Чуда на могилі католицького священника. Вся американська преса подає телеграми з Молден, Месс., що там на могилі католицького священника Петрика Дж. Паверса діються чуда. На могилу щодня ідуть десятки тисяч народу. Кадіки, що моляться на могилі і напюються води з каменя на могилі, вертають здорові домі. Деякі беруть воду і посилають хорим поштою. Покійний о. Паверс був священником у Спрингфілд, Месс., тому 60 літ. Помер в 25-ому році життя. На могилу священника Паверса поспішають за тиждень 350.000 осіб. Ідуть здорові і хорі. Хорі в надії, що молитва і вода на могилі священника подасть їм поміч. Між паломниками минулого тижня був і новий посадник міста Бостону, Керлі. Наперед був він на могилі самий, а відтак поїхав з хорою жінкою і разом з нею молився на могилі священника.

— Скрипки Страдіварі. Тому 200 літ вславились у світі італійський вирібник скрипок Антін Страдіварі, що жив від 1644 до 1737 року в місті Кремоні. Його скрипки мали чарівний голос, якого з того часу ніхто не міг підібрати. Всі наслідування були недосяжні. Тайна не була в дереві тільки, в доборі каруку і фарб, якими малював скрипки. І досі це є у світі кілька скрипок Страдіварі, але тайни їх виробу кілька скрипок Страдіварі, але тайни їх виробу ніхто не вгадає. Казали, що він узяв ту тайну із собою до гробу, бо не хотів, щобі другі ділились його славою. Тепер подають із Женеву, у Швайцарії, що ніби там найшов д-р Рене Нуар в бібліотеці тайний припис Страдіварі про виріб скрипок і що нібито є надія обновити виріб чарівних скрипок сперд 200 літ.

— Жертва гри. В Нью Йорку скінчив життя самогубством директор банку Кавнт і Трост Компані, Джеймс Дж. Райорден. Він грав на біржі і як кажуть в останніх днях краху на Вола Стріт дуже багато стратив. Не маючи гроша на покриття страт, в розпучі застрівився. Покійний був ширим особистим другом Алфреда Е. Смита і не шадив гроша на його кампанію в часі президентських виборів.

— Новий англійський амбасадор до Америки. Англійське правительство іменує своїм амбасадором до Вашингтону сера Ронельда Ліндсея, котрий довгий час був постійним заступником міністра закорд. справ в Лондоні. Дотеперішній амбасадор сер Езм. Гаверд уступить в лютий і тоді Ліндсей має прийти на його місце.

Дивогляди.

У польській львівській пресі появилась небудина заява редакторів львівського „Брукво-ревеліційного“ тижневика „Справедливість“ такого змісту:

„Зогляду на осудження, з яким зустрілась наша дотеперішня діяльність через „Синдикат Польських Деникаріів“, „Т-во Польських Деникаріів“ у Львові й через поважну прилюдну опінію, висловлюємо щирий жал і покаяння з тієї причини, що редагований і видаваний нами тижневик під назвою „Справедливість“ на рушував честь приватних осіб і їх родин; прохаємо вибачення всіх покривджених наслідком атак у „Справедливості“; обіцяємо якнайшвидше, що на майбутнє не будемо порушувати ніяких особистих справ ані родинних і що будемо старатись працювати надалі без кризиди для кого-небудь. Казимір Кіянський. Д-р Натан Гонігман“.

Супроти такого широкого й прилюдного навернення покайних грішників ніхто нині не має права тикати совісті вище підписаних. Зате неодин поставив собі таке питання: про що ж та „Справедливість“, що досі здобувала читачів виключно брдами з чужого приватного життя — буде тепер писати? Вона є тепер у ситуації пральні, яка заявляє, що від нині не хоче прати чужих приватних брудів.

3 театру.

Вистава нашого театру.

Нема місця на яку-небудь оцінку суботніх і недільних вистав „Театру ім. Тобілевича“, тому, що наш часопис увесь складаний у суботу вечір — перед ними. Лишається невеличке місце на останній телеграмі. А все-ж і з нього треба скористати, щобі замість рецензії наоспіх висловити своє здивування, що наше львівське Громадянство не виповнило сая на перших виставах так, як можна було цього сподіватись.

Театр, що почав свої вистави у Львові, досі тут небачений у нинішньому його складі, здобув собі гідне ім'я в Станиславові, де в силі був утриматись і розвиватись без субвенцій, виключно власною совісною працею. Зібрані в ньому артисти не обмежуються до виконання своїх обов'язків чи до заробітку на хліб талантом, який мають. Усі вони силкуються спільними силами знятись понад пересічний рівень наших мандрівних театрів, здебільша провінційальних, затерти на сцені сади важких обставин серед яких працюють, запалити своїм запалом хоч на мить аудиторію.

Дописи.

КОМАРНО. (Вияснення на спростування). Виділ Філії „Просвіти“ в Комарні прохає Хвальну Редакцію помістити отсе вияснення на спростування виділу читальні „Просвіти“ в Комарні п. заг. „Чи це можливе у інших народів?“. У згаданому спростуванні нема зовсім згадки, що амаг. гурток при читальні „Просвіти“ в К. не позичив Філії „Просвіти“ в Комарні театральних реквізитів до вистави „За батька“, яка входила в програму ювілейного свята Філії дня 15. IX. 1929, а це власне було причиною, що появилась допис виділу Філії. Це не дається заперечити ніякими ухавами загальних зборів в читальні, бо на це є переписка Філії з амаг. гуртком і наочні свідки і цього ніколи не заперечував амаг. гурток ані його голова п. І. Корчківський, до которого в день свята звертався ще раз особисто голова Філії з проханням позичити театральні реквізити. Ухавазі надає заг. зборів чит. „Просвіти“ в Комарні, які наказали виділу читальні помістити таке спростування, викликали кризу в самому виділі читальні, бо сам голова Філії д-р О. Пеленський, який був різночасно головою читальні, мусів уступити з виділу тому, що не погоджувався зі змістом спростування. А це є найкращим доказом, що не уважав фактів, поданих у дописові Філії, неправдивими. Зрештою виділ Філії „Просвіти“, посвятивши цій справі два засідання, вияснює, що все солідаризувався зі своїм головою щодо фактів у згаданому дописові. — Виділ Філії „Просвіти“ в Комарні.

ДОБРОМИЛЬЩИНА. (Непошанування українського свята). Дня 8. листопада ц. р. було свято св. Димитрія. В Жогатині, пов. Добромиль, це храмовий празник. Не зважаючи на це, громадянин Василь Гамуляк, літ 56, зістає від добромильського староства зв'язання ядтиса тогож дня в громадському уряді в Жогатині в цілі переслухання в карно-лісовій справі. Рівночасно зв'язано його принести з собою 30 зол. відшкодування, а в противному випадку загрожено йому заочним вироком, екзекуцією і великими коштами. Подібне зв'язання на той самий день одержало 87 селян українців а Жогатина.

ТУРКА н/С. (Франкове свято). В неділю дня 8. XII. відбулось у нас свято в честь Івана Франка. На його програму зложилися: реферат проф. Мих. Івашкова, продукції хору тутешньої читальні „Просвіти“ і декламация п. А. Шахобляківної. Свято випало доволі гарно, одначе вражала мала скількість учасників.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Катальог повістей і оповідань. Видана. Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, Ринок 10. Стор. 92. Форм. 8°. Це перший цього роду катальог на нашому київському ринку. Виданий на гарному папері, украшений багаторома клішками заголовних карт численних книжок, робить на загал добре враження. В катальозі маємо не тільки всі татив-

Записки Української Господарської Академії в ЧСР. Том другий. Випуск перший. Факультет економічно-кооперативний. Под редакції 1929. Зміст: С. Бородавський: Сільсько-господарський кооперативний кредит у Чехословацькій Республіці; О. Бочковський: Кара на смерть до війни; С. Гольдфельдман: Нариси по теорії акціонного підприємства; М. Добриловський: До питання про вплив господарської кон'юнктури на надходження державних податків; Р. Лашенко: Вінець дівочий, як інститут литовсько-українського права; О. Мицюк: Усуперізвилення земельної власності після світової війни; В. Садовський: Проблема індустріалізації у народньому господарстві УСРР; В. Саницький: До історії економічної думки на Україні; В. Тимошенко: Ціни пшениці та фактори, що на них впливають.

О Г О Л О Ш Е Н И Я

З друкарні Видавничої Спілки „Школя", Львів. Ринок ч. 10